ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého, soudce Davida Hipšra a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobce: **J. V.**, zastoupen Mgr. et Mgr. Matoušem Hejdukem, advokátem se sídlem Blatenská 720/30, Plzeň, proti žalovanému: **Středočeský kraj**, se sídlem Zborovská 81/11, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2026, č. j. 41 A 103/2025-57,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobce **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **10 140 Kč**, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce trpí dětskou mozkovou obrnou ve formě spastické kvadruparézy, pohybuje se na vozíku a je odkázán na pomoc jiné osoby při základních životních úkonech. Žije v upraveném bytě v Mělníku a dlouhodobě mu péči zajišťuje jeho matka. Podle žalobce však dosavadní péče matky není dlouhodobě udržitelná. V srpnu 2024 se zúčastnil jednání, na kterém byli přítomní mimo jiné také starosta města či zástupci poskytovatelů sociálních služeb v daném místě. Žalobce v rámci jednání trval na osobní asistenci a odmítl možnost využití pečovatelské služby. V červnu a srpnu 2025 se obrátil na Maltézskou pomoc, o. p. s., která v Mělníku poskytuje osobní asistenci. Poptával osobní asistenci v rozsahu 20 hodin týdně s tím, že do budoucna bude potřebovat rozsah vyšší. V srpnu 2025 pracovnice Maltézské pomoci (vedoucí centra Mělník) žalobce informovala o tom, že jej evidují

v zájemcích o službu, počítají s požadovanými 20 hodinami týdně a budou jej kontaktovat ohledně sociálního šetření. Dále jej informovala o tom, že nemůže zodpovědět otázku ohledně nepřetržité pomoci.

[2] Dne 14. 11. 2025 žalobce podal žalobu na ochranu před nezákonným zásahem ke Krajskému soudu v Praze. Navrhl, aby krajský soud žalovanému přikázal zajistit pro něj *„nepřetržitou dostupnost služby sociální péče ‚osobní asistence'"*. V žalobě upřesnil, že se v případě požadované služby jedná *„o nepřetržitou osobní asistenci, tedy o asistenci v rozsahu 24 hodin denně po sedm dní v týdnu"*.

[3] Dne 9. 12. 2025 zaslala pracovnice Maltézské pomoci (vedoucí centra Mělník) žalobci e-mail, prostřednictvím něhož se s ním chtěla domluvit na sociálním šetření a dojednání podrobností podstatných k podpisu smlouvy o poskytování osobní asistence. Za tímto účelem navrhla termíny 16. a 17. 12. 2025.

[4] Krajský soud mezitím usnesením ze dne 11. 12. 2025 žalobce vyzval, aby upřesnil petit žaloby a žalobní tvrzení a dal je do vzájemného souladu. Konkrétně, aby jednoznačně uvedl, zda se domáhá nepřetržité dostupnosti sociální služby osobní asistence nebo zda se domáhá nepřetržitého poskytování této služby (či obojího). Dále aby v návaznosti na to případně specifikoval, co míní „nepřetržitým" poskytováním, tedy v jakém a konkrétním rozsahu se domáhá poskytování služby a případně aby vyjasnil, co míní „nepřetržitou" dostupností služby osobní asistence. Krajský soud dále žalobce vyzval, aby uvedl, jakým konkrétním způsobem jej tvrzený nezákonný zásah přímo zkrátil na právech a označil ke svým tvrzením důkazy. Zejména aby uvedl, zda se pokusil sjednat smlouvu o poskytnutí sociální služby osobní asistence.

[5] Žalobce dne 15. 12. 2025 odpověděl na e-mail pracovnice Maltézské pomoci ze dne 9. 12. 2025 a informoval ji o tom, že službu osobní asistence již poptává v nepřetržitém rozsahu. Pracovnice v reakci ze dne 18. 12. 2025 uvedla, že taková změna požadavku je zásadní a zdůraznila nezbytnost sociálního šetření pro nové posouzení situace žalobce. V reakci na další e-mail žalobce o nepřetržité osobní asistenci pak dne 19. 12. 2025 zmínila, že žalovaný zvýšil kapacitu osobní asistence podle původního požadavku na službu v rozsahu pouze 20 hodin týdně. Současný požadavek na osobní asistenci v nepřetržitém rozsahu představuje téměř polovinu aktuální kapacity Maltézské pomoci. Na nepřetržitou službu tedy Maltézská pomoc kapacitu nemá.

[6] Žalobce pak v reakci na výzvu krajského soudu dne 29. 12. 2025 uvedl, že se domáhá poskytnutí služby osobní asistence v rozsahu 24 hodin denně, tedy aby o něj někdo po celý den pečoval. Požadovaný výrok upravil tak, že *„žalovanému se přikazuje, aby ve lhůtě 3 měsíců od právní moci rozsudku zajistil pro žalobce nepřetržité poskytování služby sociální péče ‚osobní asistence'"*. Uvedl, že na svých právech byl zkrácen tím, že pečující osobou je jeho matka, která již dosáhla 70 let, má řadu vlastních zdravotních obtíží a kvalita této péče je o poznání nižší, než kdyby o žalobce pečoval osobní asistent. Dochází navíc ke krátkodobým výpadkům v péči. Pokusil se sjednat smlouvu o poskytnutí osobní asistence s Maltézskou pomocí a jednal s vedoucí centra Mělník. Poptával poskytování služby v nepřetržitém rozsahu, ale bylo mu řečeno, že na službu tohoto rozsahu nyní daný poskytovatel sociálních služeb nemá kapacitu. S žádným poskytovatelem sociálních služeb tak nemůže uzavřít smlouvu o poskytování osobní asistence v požadovaném rozsahu.

II. Rozsudek krajského soudu

[7] Krajský soud v záhlaví označeným rozsudkem žalobu zamítl. Podle něj nemá žalobní požadavek oporu v zákoně. Ustanovení 39 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, hovoří o poskytování služby osobní asistence *bez časového omezení*. To ale znamená, že je tato služba poskytována kdykoliv, oproti například pečovatelské službě, která se podle § 40 odst. 1 věty druhé téhož zákona poskytuje pouze *ve vymezeném čase*. Krajský soud tak nesouhlasí s výkladem žalobce, který pojem „bez časového omezení" interpretuje jako nutnost „třísměnného provozu" a střídání tří asistentů po osmi hodinách. Rozsah poskytování služby osobní asistence ve skutečnosti vymezuje až § 39 odst. 2 zákona o sociálních službách (který demonstrativně vyjmenovává jednotlivé činnosti, jež osobní asistence zahrnuje) a § 5 odst. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (který specifikuje konkrétní úkony zajišťované v rámci jednotlivých činností). Samotný čas, který jejich poskytnutí zabere, je podle krajského soudu irelevantní. To lze dovodit i z § 5 odst. 2 prováděcí vyhlášky, podle nějž se výše úhrady za poskytování osobní asistence řídí skutečně spotřebovaným časem nezbytným k zajištění úkonů. V tomto směru není podstatné ani to, že žalovaný ve střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb pracuje s hodinami přímé péče (popřípadě úvazky). Jde totiž o to, jaké personální kapacity bude muset žalovaný zajistit pro dostupnost sociálních služeb na svém území, jaké náklady na to bude muset vynaložit a jaká bude částka požadované dotace na jejich financování. Z hlediska příjemce služeb je ale nerozhodné, jak jejich dostupnost žalovaný zajistí, nýbrž na dostupnost jakých služeb a v jakém rozsahu má právo.

[8] Žalovaný neporušil právo žalobce na zajištění dostupnosti vhodných služeb sociální péče. Z judikatury vyplývá, že kraje mají povinnost vytvářet nabídku potřebných služeb v časovém horizontu, a že porušením této povinnosti by bylo, kdyby kraj zůstal dlouhodobě nečinný a například po dlouhé měsíce či léta by nepřijal žádné přiměřené a cílené kroky (rozsudek NSS ze dne 25. 11. 2025, č. j. 21 Ads 86/2025-41, body 54 a 55, a nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 2637/17, bod 51). Podle provedeného dokazování ale žalobce poprvé jednoznačně a konkrétně požádal o nepřetržité poskytování osobní asistence v tom rozsahu, kterého se domáhá žalobou, až v e-mailu z 15. 12. 2025. Podle krajského soudu se tak stalo zjevně až v návaznosti na jeho shora označenou výzvu. Tou se soud žalobce tázal, zda se pokusil sjednat smlouvu o poskytování osobní asistence. Zmíněný e-mail navíc adresoval poskytovateli sociálních služeb (Maltézské pomoci), zatímco vůči žalovanému jej vznesl až v žalobě ve znění její opravy ze dne 29. 12. 2025, která byla žalovanému doručena teprve dne 6. 1. 2026. Do té doby žalobce pouze neurčitě avizoval, že bude v budoucnu potřebovat vyšší rozsah péče až na 24 hodin denně, aniž by upřesnil od kdy a v jaké konkrétní míře. Žalovaný tak neměl důvod podnikat žádné okamžité konkrétní kroky k zajištění dostupnosti požadovaných sociálních služeb. Ke dni rozhodování krajského soudu uplynula doba 56 dnů ode dne, kdy žalobce poprvé vůči někomu (poskytovateli) konkretizoval aktuální požadavek zajištění osobní asistence v rozsahu 24 hodin denně po sedm dní v týdnu, a pouhých 34 dnů ode dne, kdy jej uplatnil u žalovaného. Na žalobcovy dřívější konkrétní požadavky přitom žalovaný reagoval, vyhověl jim a pro žalobce měl zajištěnou i jinou vhodnou sociální službu (pečovatelskou službu). To zjevně nepředstavuje dlouhodobou nečinnost žalovaného, a nedošlo tak k zásahu do podstaty práva na zajištění dostupnosti vhodných sociálních služeb.

[9] Ještě v e-mailech ze srpna 2025 žalobce prohlašoval, že o něj bude od 1. 1. 2026 pečovat matka. V žalobě taktéž neurčitě hovořil o tom, že o něj stále pečuje matka a bude o něj pečovat i nadále a svou situaci řeší „předstižně“. Na schůzce v červnu 2025 sice upozorňoval na možnost zhoršení stavu matky, avšak jeho následující vyjádření a kroky nijak nenasvědčovaly tomu, že by od nějaké konkrétní doby mělo být nezbytné zajistit dostupnost osobní asistence ve vyšším rozsahu. Žalobce byl přitom upozorňován na nezbytnost jednoznačné konkretizace svých potřeb a naplánování poskytování sociálních služeb. O poskytování osobní asistence je potřeba požádat, provést sociální šetření, uzavřít smlouvu se specifikací konkrétního rozsahu a průběh se plánuje dopředu. Je sice možná flexibilita v rámci již uzavřené smlouvy, avšak i to je nutno dopředu dojednat. Žalobci je dostupných 20 hodin osobní asistence týdně a není zřejmé, proč neuzavřel smlouvu o poskytování osobní asistence alespoň v tomto rozsahu, pokud potřeboval kompenzovat výpadky péče ze strany matky. Žalovaný vyšel žalobci vstříc, kdykoliv vznesl konkrétní požadavek na zajištění dostupnosti služby. Žalobce však neprojevoval zájem ani o využití kapacity, kterou pro něj žalovaný v minulosti měl dostupnou (2 hodiny týdně), ani té, kterou dodatečně zajistil na základě konkrétního požadavku vzneseného v červnu 2025 (20 hodin týdně). Neumožnil totiž po celou dobu ani provedení sociálního šetření, které je nutným předpokladem k poskytnutí sociální služby (respektive vůbec ke zjištění konkrétního rozsahu potřeb žalobce v místě jeho bydliště) a dosud neuzavřel smlouvu o poskytování sociálních služeb. Totéž platí pro pečovatelskou službu, kterou má a měl dostupnou, ale dosud ji nevyužil. Žalobce argumentuje tím, že se pečovatelská služba poskytuje jen ve vymezeném čase, avšak tím nijak nevysvětluje, proč by nemohl využít pečovatelskou službu jako doplněk k osobní asistenci. Dále argumentuje tím, že je pečovatelská služba určena lidem se sníženou soběstačností, zatímco jeho soběstačnost je „nulová“. Tím však pomíjí jednak to, že osobní asistence je taktéž určena lidem se sníženou soběstačností, a jednak to, že za osobu se sníženou soběstačností lze považovat i osobu, která žádnou soběstačnost nemá. Žalobce má také osobní averzi vůči ředitelce Centra sociálních služeb Mělník, avšak ani ta nemůže zdůvodnit nevyužití pečovatelské služby tohoto poskytovatele.

[10] Žalobce nemá podle krajského soudu právo na přístup k sociální péči v konkrétní podobě přesně podle svých ideálních představ. Jde o to, aby mu byly dostupné takové služby, které jsou adekvátní jeho stavu a situaci a mohou mu pomoci vést důstojný a co nejnezávislejší život, při zachování maxima osobní autonomie, bez sociálního vyloučení a při maximálním sociálním začlenění. Žalobce ale žalovanému, respektive vybranému poskytovateli, dosud ani neumožnil provést sociální šetření, které by přispělo ke zjištění skutečného rozsahu potřebné asistence, a tedy i oprávněnosti (jakéhokoliv) požadavku na konkrétní rozsah osobní asistence. Krajský soud pokládá za logické, že si poskytovatel před uzavřením smlouvy o poskytování sociální služby potřebuje ověřit, jaké jsou žalobcovy skutečné konkrétní potřeby a jaký rozsah osobní asistence skutečně vyžaduje. Nelze žalovanému vyčítat, že žalobci nezajišťuje dostupnost služby v rozsahu, o němž ani není jasné, zda bude potřeba.

III. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[11] Žalobce (stěžovatel) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost.

[12] **Stěžovatel** nesouhlasí se závěrem krajského soudu, podle kterého ze zákona o sociálních službách a prováděcí vyhlášky nevyplývá nutně právo na zajištění nepřetržitého poskytování osobní asistence, ale pouze na zajištění osobní asistence v rozsahu konkrétních činností, a podle kterého je čas z hlediska rozsahu poskytování osobní asistence až druhotný a určující je spektrum vyžadovaných úkonů. Stěžovatel dostatečně prokázal, že je osobou, která se bez pomoci jiné osoby neobejde, a je tedy nezbytné, aby o něj osobní asistent pečoval nepřetržitě (v rozsahu 24 hodin denně a sedmi dnů v týdnu). Je zařazen do IV. stupně závislosti, neboť není schopen zvládat základní životní potřeby sám. Pokud pak potřebuje pomoc se všemi činnostmi uvedenými v § 39 odst. 2 zákona o sociálních službách a § 5 odst. 1 prováděcí vyhlášky, má nárok na to, aby měl permanentně k dispozici osobního asistenta, který mu bude pomáhat prakticky se všemi činnostmi a ve všech oblastech života. V případě žalobce totiž zcela určitě k provedení všech úkonů bude zapotřebí využít celý den. Je to právě on, kdo si má sám určovat a řídit, s jakými činnostmi mu bude osobní asistent během celého dne nápomocen. Nesouhlasí s tím, že by měl rozsah poskytovaných úkonů určit poskytovatel sociálních služeb na základě sociálního šetření. V této souvislosti stěžovatel odkazuje také na obecný komentář č. 5 k článku 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

[13] Dále stěžovatel nesouhlasí s krajským soudem v tom, že by měl využívat nabízenou pečovatelskou službu a kombinovat ji s osobní asistencí. Je jeho ústavním právem vyplývajícím z čl. 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, aby měl možnost využívat právě jen službu osobní asistence a žádnou jinou. Je to totiž právě služba osobní asistence, která je nezbytná pro nezávislý způsob života a začlenění do společnosti a zabraňuje izolaci nebo segregaci. Pokud je tedy jedním z důvodů zamítnutí žaloby neochota žalobce akceptovat nabízenou pečovatelskou službu, je i v tomto rozsahu napadený rozsudek nezákonný.

[14] Žalovaný byl podle stěžovatele dlouhodobě nečinný. Již v červnu 2025 žalovanému i Maltézské pomoci avizoval, že bude v budoucnu potřebovat vyšší rozsah péče až v rozsahu 24 hodin denně s ohledem na zhoršující se zdravotní stav své matky. Sice neupřesnil, od kdy bude takový rozsah nutný, avšak on sám tehdy to ještě přesně nevěděl ani vědět nemohl. Snažil se žalovaného i poskytovatele služby upozornit, že taková chvíle nastane, a to proto, aby na takovou situaci byli připravení. Pokud tedy v době rozhodování krajského soudu nebyl žalovaný schopen stěžovateli službu osobní asistence v požadovaném rozsahu zajistit (a stěžovatel tedy neměl možnost podepsat s poskytovatelem smlouvu), pak byl dlouhodobě nečinný, jelikož po dlouhé měsíce nepřijal žádné přiměřené a cílené kroky.

[15] **Žalovaný** ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na závěry napadeného rozsudku a svá vyjádření v řízení před krajským soudem. Ani on, ani krajský soud podle něj nesměšují pečovatelskou službu a osobní asistenci a uvědomují si rozdílnost jejich obsahu a náplně. Není pravda, že by důvodem zamítnutí žaloby bylo to, že stěžovatel odmítl využít nabízenou pečovatelskou službu. Nosnou argumentací krajského soudu je to, že stěžovatel nepochybně projevil svůj zájem o zajištění služby osobní asistence až měsíc po podání žaloby, a žalovaný tak ke dni podání žaloby nemohl být v této otázce nečinný a tím se dopouštět nezákonného zásahu do práv stěžovatele. Žalovaný tedy neporušil právo stěžovatele na zajištění dostupnosti vhodných služeb sociální péče. S touto argumentací stěžovatel v podané kasační stížnosti nijak nepolemizuje a místo toho se zaměřuje na vysvětlení rozdílů mezi pečovatelskou službou a osobní asistencí a na to, proč je pro něj

služba osobní asistence vhodnější. Opomíjí, že k tomu, aby mu jím požadovaná služba vůbec mohla být reálně poskytována, je nezbytná jeho součinnost, kterou však podle žalovaného dosud neposkytl. Tento stav má trvat i nadále. Stěžovatel jednak nezačal využívat již vyčleněných 20 hodin osobní asistence týdně, a jednak nečiní ani žádná jiná opatření k tomu, aby mohl využívat tuto službu v plném rozsahu podle svých aktuálních požadavků. Neumožnil totiž poskytovateli, který pro žalovaného sociální služby v příslušné oblasti zajišťuje, provést sociální šetření s cílem stanovit nepříznivou sociální situaci, rozsah a způsob zajištění služeb.

IV. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[16] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[17] Kasační stížnost není důvodná.

IV.1 Dlouhodobá nečinnost žalovaného

[18] Stěžovatel předně nesouhlasí se závěrem krajského soudu, podle něhož žalovaný neporušil jeho právo na zajištění dostupnosti vhodné sociální služby, neboť nebyl dlouhodobě nečinný. Namítá, že již v červnu 2025 žalovaného i Maltézskou pomoc upozornil, že s ohledem na zhoršující se zdravotní stav své matky bude v budoucnu potřebovat osobní asistenci v rozsahu až 24 hodin denně. Přesný okamžik, kdy tento rozsah péče bude nezbytný, tehdy podle svých slov určit nemohl. Právě proto však žalovaného upozornil s předstihem. Pokud žalovaný nebyl v době rozhodování krajského soudu schopen takový rozsah osobní asistence zajistit, dovozuje z toho stěžovatel, že po dlouhé měsíce nepřijal přiměřené a cílené kroky. Tato kasační námitka je však podle Nejvyššího správního soudu nedůvodná.

[19] Podle § 2 odst. 2 zákona o sociálních službách musí rozsah a forma pomoci poskytované prostřednictvím sociálních služeb vycházet z individuálně určených potřeb osoby, zachovávat její lidskou důstojnost a podporovat její setrvání v přirozeném sociálním prostředí. Podle § 38 téhož zákona má každý právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí. Osobní asistence je podle § 39 odst. 1 uvedeného zákona terénní službou poskytovanou osobám se sníženou soběstačností, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Poskytuje se bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí a při činnostech, které osoba potřebuje. Konkrétní úkony osobní asistence vymezuje § 5 odst. 1 prováděcí vyhlášky. Úhrada za tuto službu se podle § 5 odst. 2 téže vyhlášky odvíjí od skutečně spotřebovaného času nezbytného k zajištění těchto úkonů.

[20] Kraj podle § 95 odst. 1 písm. g) zákona o sociálních službách zajišťuje dostupnost poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb a podle § 95 odst. 1 písm. h) daného zákona určuje síť sociálních služeb na území kraje. Síť sociálních služeb má podle § 3 písm. h) téhož zákona napomáhat řešit nepříznivou sociální situaci osob na území kraje mimo jiné v dostatečné kapacitě, náležité kvalitě a s odpovídající místní dostupností; současně se však odvíjí od zjištěných potřeb osob na území kraje a od dostupných finančních a jiných zdrojů. Poskytnutí konkrétní sociální služby je podle § 90 a § 91 odst. 1 daného zákona založeno na žádosti osoby a smlouvě

s poskytovatelem. Podle § 91 odst. 2 zákona o sociálních službách musí smlouva v případě osobní asistence obsahovat mimo jiné rozsah poskytování služby a místo a čas jejího poskytování.

[21] Ze shora reprodukovaných ustanovení plyne, že zákon rozlišuje dostupnost sociální služby, kterou zajišťuje kraj, a její konkrétní poskytování jednotlivé osobě, které se nastavuje ve vztahu mezi zájemcem a poskytovatelem. Zjištěné potřeby musí kraj zohledňovat ve střednědobém plánu rozvoje. Pro nynější věc je přitom podstatné nejen to, zda byla v Mělníku dostupná služba osobní asistence, ale i to, zda byl při jednání se stěžovatelem zjištěn a smluvně nastaven konkrétní rozsah úkonů odpovídající jeho individuálním potřebám.

[22] Podle Ústavního soudu z § 95 odst. 1 písm. g) [tehdy § 95 písm. g)] ve spojení s § 38 zákona o sociálních službách vyplývá povinnost kraje v samostatné působnosti zajišťovat, aby oprávněným osobám v nepříznivé sociální situaci byly na jeho území dostupné vhodné služby sociální péče, a této povinnosti odpovídá veřejné subjektivní právo těchto osob na dostupnost těchto služeb (nález ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 2637/17, body 74 až 76). Ústavní soud zároveň odlišil tuto povinnost kraje od povinnosti obce s rozšířenou působností podle § 92 písm. a) zákona o sociálních službách, která směřuje k poskytnutí okamžité pomoci v situaci ohrožení života nebo zdraví. Povinnost kraje podle § 95 odst. 1 písm. g) naproti tomu směřuje k zajištění dostupnosti sociálních služeb za účelem umožnění a podpory důstojného života dotčených osob (bod 50 téhož nálezu). Ústavní soud vymezil také meze tohoto práva. K zásahu do jeho podstaty by mohlo dojít zejména tehdy, pokud by veřejná moc byla při zajišťování služeb sociální péče zcela nečinná, nečinila žádné přiměřené kroky, nebo pokud by určitá oprávněná osoba dlouhodobě neměla k dispozici žádné vhodné sociální služby umožňující jí elementárně důstojnou existenci (nález sp. zn. I. ÚS 2637/17, bod 47). Zdůraznil, že povinnost kraje má dlouhodobý charakter, a krátkodobá nedostupnost nezbytné sociální služby proto sama o sobě ještě neznamená porušení § 95 odst. 1 písm. g) zákona o sociálních službách. Porušením této povinnosti by bylo až to, kdyby kraj v reakci na novou situaci po dlouhé měsíce či léta nepřijal žádné přiměřené a cílené kroky (bod 51 téhož nálezu).

[23] Na uvedená východiska navázal Nejvyšší správní soud. Upřesnil, že nezákonným zásahem kraje může být podle okolností i nezajištění dostupnosti konkrétní sociální služby, tedy například osobní asistence podle § 39 zákona o sociálních službách (rozsudek NSS ze dne 25. 11. 2025, č. j. 21 Ads 86/2025-41, bod 50). Správní soudy však mají při posouzení takového tvrzeného zásahu zkoumat především to, zda kraj zasáhl do podstaty práva oprávněné osoby tím, že byl zcela nečinný nebo rezignoval na přiměřené kroky v intenzitě, která vedla k tomu, že oprávněná osoba dlouhodobě, po dlouhé měsíce či léta, neměla k dispozici žádné vhodné, byť nikoliv nutně nejlepší sociální služby umožňující elementárně důstojnou existenci (rozsudek NSS ze dne 9. 4. 2026, č. j. 3 Ads 62/2025-100, bod 21). Při tomto přezkumu musí soudy postupovat zdrženlivě, neboť zajišťování dostupnosti sociálních služeb patří do samostatné působnosti kraje a případné vyhovění žalobě představuje zásah do práva na samosprávu podle čl. 101 odst. 4 Ústavy (rozsudek č. j. 3 Ads 62/2025-100, bod 21). Nejvyšší správní soud proto neshledal nezákonný zásah tam, kde kraj nezůstal pasivní, požadovaná služba byla dostupná a tvrzený zásah trval 107 dnů (rozsudek č. j. 21 Ads 86/2025-41, bod 54).

[24] Nejvyšší správní soud zároveň odlišuje obecnou dostupnost sociální služby od jejího skutečného poskytnutí konkrétní osobě. Pokud je služba dostupná, její poskytnutí konkrétní osobě zpravidla předpokládá žádost, sociální šetření a uzavření smlouvy s poskytovatelem, což proces skutečného poskytnutí služby přirozeně oddaluje (rozsudek č. j. 21 Ads 86/2025-41, bod 54). Kraj přitom nevystupuje jako opatrovník osoby potřebující péči, neboť jeho úkolem je především zajišťovat dostupnost sociálních služeb, zatímco další iniciativa je zejména na straně těch, kteří takové služby poptávají (rozsudek č. j. 3 Ads 62/2025-100, bod 35). Pokud zájemce nepodá žádost, neumožní jednání se zájemcem nebo neposkytne součinnost k ověření svých individuálních potřeb, nelze závěr o nečinnosti kraje založit jen na tom, že služba dosud nebyla nastavena a poskytována v požadovaném rozsahu (rozsudek č. j. 3 Ads 62/2025-100, body 35 a 36).

[25] Stěžovateli lze přisvědčit v tom, že již v červnu 2025 žalovaného i Maltézskou pomoc upozornil na to, že v budoucnu může potřebovat osobní asistenci ve vyšším rozsahu, případně až v rozsahu 24 hodin denně. Z toho však ještě neplyne, že žalovaný byl povinen na základě toho bez dalšího zajistit kapacitu odpovídající nepřetržitému poskytování osobní asistence. Stěžovatel tehdy neuvedl, od kdy bude takový rozsah služby potřebovat, ani že jej požaduje již aktuálně. Konkrétní požadavek, který v červnu 2025 uplatnil vůči Maltézské pomoci, směřoval k osobní asistenci v rozsahu 20 hodin týdně. Na tento konkrétní požadavek žalovaný reagoval. Jak plyne ze skutkových zjištění krajského soudu (které stěžovatel nezpochybňuje), žalovaný zajistil zvýšení kapacity osobní asistence poskytované Maltézskou pomocí tak, aby stěžovateli mohla být od 1. 1. 2026 dostupná služba v rozsahu 20 hodin týdně. Nelze proto mít za to, že by žalovaný na situaci stěžovatele nereagoval nebo že by pouze nečinně vyčkával. O takový případ by mohlo jít tehdy, pokud by kraj dlouhodobě nepřijal žádné přiměřené a cílené kroky k zajištění dostupnosti vhodné sociální služby. To se však v posuzované věci nestalo.

[26] Požadavek na osobní asistenci v rozsahu 24 hodin denně po sedm dní v týdnu byl vůči poskytovateli jednoznačně konkretizován až e-mailem ze dne 15. 12. 2025 a vůči žalovanému až v opraveném znění žaloby. Krajský soud proto správně přihlédl k tomu, že ke dni jeho rozhodování uplynula od první jednoznačné konkretizace tohoto požadavku pouze krátká doba. Takový časový rámec, tím spíše bez konkrétních tvrzení stěžovatele týkajících zcela mimořádných okolností či jejich náhlé a výrazné změny, nelze považovat za dlouhodobou nečinnost ve smyslu výše citované judikatury. Nečinnost žalovaného nezakládá ani samotná skutečnost, že stěžovatel ke dni rozhodování krajského soudu neuzavřel smlouvu o poskytování osobní asistence v nepřetržitém rozsahu. Jak vyplývá ze zjištění krajského soudu (které stěžovatel v kasační stížnosti nerozporuje), stěžovatel dosud neumožnil provedení sociálního šetření, které mělo sloužit k ověření jeho konkrétních potřeb, rozsahu potřebných úkonů a časové náročnosti jejich zajištění. Bez této součinnosti nelze žalovanému klást k tíži, že služba nebyla ke dni rozhodování krajského soudu nastavena a poskytována v rozsahu 24 hodin denně.

[27] Nejvyšší správní soud se proto ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že žalovaný vůči stěžovateli nezůstal dlouhodobě nečinný. Žalovaný reagoval na konkrétní požadavek stěžovatele (v rozsahu 20 hodin týdně), zajistil odpovídající zvýšení kapacity a poskytovatel následně stěžovatele kontaktoval za účelem sociálního šetření a sjednání podmínek smlouvy. Požadavek na osobní asistenci v rozsahu 24 hodin denně byl konkretizován až krátce před

rozhodnutím krajského soudu a bez součinnosti stěžovatele nebylo možné ověřit, zda a v jakém rozsahu taková služba odpovídá jeho individuálním potřebám.

IV.2 Nárok na osobní asistenci v rozsahu 24 hodin denně

[28] Stěžovatel dále nesouhlasí se závěrem krajského soudu, podle něhož ze zákona o sociálních službách nevyplývá nárok na osobní asistenci v rozsahu 24 hodin denně po sedm dní v týdnu. Tvrdí, že je osobou ve IV. stupni závislosti, není schopen zvládat základní životní potřeby sám a potřebuje pomoc prakticky ve všech oblastech života. Z toho dovozuje, že musí mít osobního asistenta k dispozici nepřetržitě. Namítá také, že rozsah poskytované pomoci si má určovat sám a že poskytovatel sociálních služeb nemá jeho potřeby určovat na základě sociálního šetření. Ani této kasační námitce Nejvyšší správní soud nepřisvědčil.

[29] Z § 39 odst. 1 zákona o sociálních službách plyne, že osobní asistence se poskytuje bez časového omezení. Tento znak osobní asistence vyjadřuje, že tato služba není zákonem omezena jen na určitou část dne a může být poskytována i v čase, v němž se jiné služby poskytovat nemusejí. Nelze jej však vykládat tak, že každé osobě, která splňuje podmínky pro využití této služby, vzniká již ze zákona nárok na nepřetržitou přítomnost osobního asistenta. Rozsah služby u konkrétní osoby se musí odvíjet od jejích individuálních potřeb, od úkonů, které mají být osobní asistencí zajištěny, a od smluvně sjednaného rozsahu služby. Neznamená to proto, že rozsah 24 hodin denně vyplývá přímo ze zákona bez ohledu na konkrétní situaci příjemce služby.

[30] Krajský soud v této souvislosti uvedl, že samotný čas, který poskytnutí úkonů zabere, je irelevantní. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že byť časová náročnost úkonů z různých hledisek význam mít může (podle § 5 odst. 2 prováděcí vyhlášky se úhrada za osobní asistenci odvíjí od skutečně spotřebovaného času nezbytného k zajištění úkonů) podstatné především je, že časová náročnost není samostatným zdrojem nároku na předem určený počet hodin osobní asistence. Je výsledkem posouzení toho, jaké konkrétní úkony je třeba u dané osoby zajistit, jak často, v jakém prostředí a s jakou časovou náročností. V tomto smyslu krajský soud především správně odmítl výklad, podle něhož pojem „bez časového omezení“ sám o sobě zakládá nárok na nepřetržité poskytování osobní asistence.

[31] Na tomto závěru nic nemění ani to, že je stěžovatel osobou ve IV. stupni závislosti. Tato skutečnost nepochybně svědčí o vysoké míře jeho odkázanosti na pomoc jiné osoby. Sama však neurčuje, že tato pomoc musí být zajištěna právě osobní asistencí v rozsahu 24 hodin denně. Stupeň závislosti vypovídá o tom, že osoba potřebuje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné fyzické osoby. Neurčuje však konkrétní podobu sociální služby, její hodinový rozsah ani to, jak mají být jednotlivé úkony služby rozvrženy během dne.

[32] Stejně tak nelze vyjít pouze z tvrzení stěžovatele, že potřebuje pomoc se všemi činnostmi uvedenými v § 39 odst. 2 zákona o sociálních službách a v § 5 odst. 1 prováděcí vyhlášky. I kdyby stěžovatel potřeboval pomoc při všech těchto typech činností, neznamená to bez dalšího, že osobní asistent musí být přítomen nepřetržitě. Některé úkony mohou být vázány na konkrétní části dne, jiné se mohou opakovat nepravidelně a u dalších je třeba zjistit, zda a v jaké míře je lze plánovat. To nelze určit jen z obecného popisu zdravotního stavu ani z jednostranného požadavku na péči po celý den.

[33] Nejvyšší správní soud nezpochybňuje, že smyslem osobní asistence je umožnit osobě se zdravotním postižením co nejvíce samostatný život v jejím přirozeném prostředí. Tomu odpovídá i čl. 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (odkazované stěžovatelem), který klade důraz na možnost volby, nezávislý způsob života a přístup k podpůrným komunitním službám včetně osobní asistence. Ani z tohoto ustanovení však neplyne, že by konkrétní hodinový rozsah osobní asistence bylo možné určit bez ověření individuálních potřeb osoby a bez její součinnosti. Provedení sociálního šetření neznamená, že jím má být nahrazována vůle stěžovatele nebo že by za něj bylo rozhodováno, jak má žít. Stěžovatel své potřeby zná a vnímá nejlépe, tím spíše je však nezbytná jeho součinnost při sociálním šetření. To právě má zjistit jeho konkrétní potřeby, prostředí, v němž žije, rozsah úkonů, které nezvládá bez pomoci, a časovou náročnost jejich zajištění. Teprve na tomto základě lze nastavit rozsah služby tak, aby odpovídal jeho individuálním potřebám. Stěžovatel má právo podílet se na nastavení osobní asistence a rozhodovat o svém každodenním životě. To však nevylučuje, že musí poskytnout součinnost potřebnou k určení rozsahu služby, pokud ji chce využívat. Právo podílet se na nastavení služby neznamená právo jednostranně určit počet hodin osobní asistence bez ověření konkrétních potřeb. Pokud stěžovatel sociální šetření neumožnil, nelze krajskému soudu vytýkat, že nepřijal jeho tvrzení o nezbytnosti osobní asistence v rozsahu 24 hodin denně jako prokázané.

IV.3 Využití pečovatelské služby

[34] Stěžovatel dále namítá, že krajský soud pochybil, pokud mu vytýkal nevyužití pečovatelské služby. Podle stěžovatele je právě osobní asistence službou, která mu má umožnit nezávislý způsob života a začlenění do společnosti. Pečovatelská služba podle něj není rovnocennou alternativou k osobní asistenci.

[35] Nejvyšší správní soud předesílá, že osobní asistence a pečovatelská služba nejsou totožné sociální služby. Liší se svým zákonným vymezením i způsobem poskytování. Krajský soud však nezamítl žalobu proto, že stěžovatel odmítl využít pečovatelskou službu, ani proto, že by pečovatelská služba byla plnohodnotnou náhradou osobní asistence. Nosným důvodem napadeného rozsudku bylo to, že žalovaný nezůstal vůči stěžovateli dlouhodobě nečinný a že stěžovatel neposkytl součinnost potřebnou k ověření rozsahu svých individuálních potřeb.

[36] Úvahy krajského soudu o pečovatelské službě proto mají pouze podpůrný význam. Krajský soud jimi poukazoval na to, že stěžovateli byla nabízena i jiná forma pomoci, nikoliv na to, že by se musel spokojit s pečovatelskou službou namísto osobní asistence. Napadený rozsudek stěžovateli neukládá, aby osobní asistenci nahradil pečovatelskou službou. Ani případný závěr, že osobní asistence je pro stěžovatele vhodnější službou než pečovatelská služba, by sám o sobě nemohl zpochybnit závěr, že žalovaný se nedopustil nezákonného zásahu spočívajícího v dlouhodobé nečinnosti. Ani tato kasační námitka proto není důvodná.

V. Závěr a náklady řízení

[37] Na základě výše uvedeného shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost nedůvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s. zamítl.

[38] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovanému v tomto řízení žádné náklady nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly.

[39] Stěžovateli byl usnesením krajského soudu ze dne 15. 9. 2025, č. j. 51 Na 28/2025-4, ustanoven k ochraně jeho práv zástupcem Mgr. et Mgr. Matouš Hejduk, advokát. Toto ustanovení se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti (§ 35 odst. 10 věta poslední s. ř. s.). Podle § 35 odst. 10 věty první (za středníkem) ve spojení s § 120 s. ř. s. platí v takovém případě hotové výdaje a odměnu za zastupování ustanoveného zástupce stát. Ustanovenému zástupci náleží odměna za dva úkony právní služby, a to za další poradu s klientem přesahující jednu hodinu [§ 11 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a za sepis kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za každý z těchto úkonů mu náleží odměna ve výši 4 620 Kč [§ 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 5 advokátního tarifu] a náhrada hotových výdajů ve výši 450 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Odměna a náhrada hotových výdajů tedy činí celkem 10 140 Kč. Tato částka bude ustanovenému zástupci vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 13. července 2026

Milan Podhrázký
předseda senátu